

Nr 19.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

I en den 8 april 1953 dagtecknad proposition, nr 219, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, jämlikt 87 § regeringsformen, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående fortsatt giltighet av valutalagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.

Berörda förslag är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 7 december 1951 om räntereglering m. m., vilken gäller till och med den 30 juni 1953, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1954.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft fyra i anledning av densamma väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 458 av herr *Ohlön m. fl.* och nr 459 av herr *Ewerlöf m. fl.* samt inom andra kammaren nr 581 av herr *Ohlin m. fl.* och nr 582 av herr *Hjalmarson m. fl.* Motionerna I:458 och II:581 är likalydande, liksom motionerna I:459 och II:582. I motionerna, beträffande vilkas motivering hänvisas till motion II:581 respektive I:459, hemställes, att riksdagen måtte avslå propositionen.

Hösten 1951 infördes lagstiftning som syftar till att möjliggöra bl. a. en reglering av räntan vid in- och utlåning av penningar. Bestämmelserna är upptagna i lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.

Denna lag gäller till och med den 30 juni 1953. Lagen, som har karaktären av fullmaktslag, har hittills icke tagits i anspråk.

I skrivelse den 12 mars 1953 har *fullmäktige i riksbanken* — under erinran att giltighetstiden för ränteregleringslagen utgår den 30 juni 1953 — hemställt, att lagen måtte erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1955. I skrivelsen har fullmäktige erinrat om att ifrågavarande fullmaktslag icke tagits i anspråk och framhållit, att en sådan åtgärd i dagens läge icke heller vore aktuell. Läget kunde emellertid förändras och fullmäktige ansåge därför att lagen borde bibehållas i beredskapssyfte.

Beträffande den nuvarande lagens innehåll och bankofullmäktiges framställning ävensom över denna avgivet yttrande av *bank- och fondinspektionen* hänvisar utskottet till propositionen.

Departementschefen har vid remiss till lagrådet av inom finansdepartementet upprättat lagförslag anfört följande.

Giltighetstiden för ränteregleringslagen utgår den 30 juni 1953. I sin tidigare omnämnda framställning har fullmäktige i riksbanken hemställt, att lagen måtte ges förlängd giltighet för tiden till och med den 30 juni 1955. Fullmäktige har framhållit att ränteregleringslagen hittills icke tagits i anspråk och att i dagens läge en sådan åtgärd icke heller vore aktuell. Läget kunde emellertid förändras och fullmäktige har därför ansett att lagen borde bibehållas i beredskapssyfte.

Beträffande den närmare motiveringen för ifrågavarande lagstiftning torde jag få hänvisa till proposition nr 221/1951 och bankoutskottets utlåtande nr 36/1951. Här torde endast behöva erinras om att lagstiftningen tillkom i syfte att skapa betingelser för en effektiv kreditpolitik från statsmakternas sida utan ogynnsamma återverkningar på ränteområdet. Det framhölls särskilt att det icke vore säkert, att den fullmakt, som innefattades i lagen, nödvändigtvis behövde utnyttjas i ett läge med tendenser till ränteglidning. I första hand borde i en dylik situation undersökas, huruvida möjligheter funnes att uppnå en sådan frivillig överenskommelse med kreditinstituten som tillgodosåge syftet att stabilisera räntenivån vid den av statsmakterna önskade höjden. Som bekant kom en sådan överenskommelse sedermera till stånd och något förordnande enligt lagen har som följd härav icke ansetts erforderligt.

I finansplanen till årets statsverksproposition framhöll jag att en restriktiv kreditpolitik ingått som ett väsentligt led i den första ekonomiska politiken. De överenskommelser som under år 1952 gällde mellan riksbanken och kreditinstituten om en begränsning av kreditgivningen hade varit av stor betydelse för att hålla tillbaka de privata investeringarna. Jag framhöll vidare, att det — med beaktande av att den vunna förbättringen i den samhällsekonomiska balansen bestode i kraft av bl. a. de genom nämnda överenskommelser existerande hindren för en ny utlåningsexpansion — klart framstode som ett önskemål att denna strama kreditpolitik fortsattes.

I slutet av 1952 slöts nya överenskommelser mellan riksbanken och kreditinstituten att gälla tills vidare under 1953. Något aktuellt behov av att i dagens läge utnyttja här ifrågavarande fullmaktslagstiftning för att stödja en fortsatt restriktiv kreditpolitik föreligger sålunda icke. Jag delar emellertid bankofullmäktiges uppfattning att lagstiftningen bör bibehållas i be-

redskapssyfte. Så länge nuvarande ovissa konjunkturläge består bör det sålunda enligt min mening icke ifrågakomma att avstå från den handlingsberedskap som ligger i denna fullmaktslagstiftning.

Bank- och fondinspektionen, som icke ansett sig kunna biträda förslaget om en förlängning av ränteregleringslagen, har bland annat hänvisat till att de befogenheter, som med stöd av den särskilda lagstiftningen om bankaktiebolags kassareserv kunde lämnas riksbanken, vore tillräckliga för att styra bankernas likviditetspolitik. Med anledning av detta uttalande vill jag erinra om att lagen angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv tillkommit som ett penningpolitiskt instrument för att begränsa kreditgivningen. Några möjligheter att med hjälp av denna lagstiftning samtidigt förebygga eller modifiera icke önskvärda återverkningar på ränteområdet av en likviditetsåttstramning torde däremot icke finnas. Förefintligheten av de särskilda kassareservbestämmelserna utgör sålunda enligt min mening icke något skäl för att avskaffa ränteregleringslagen i nuvarande ekonomiska situation med dess i viss mån splittrade konjunkturbild.

Med åberopande av det anförda tillstyrker jag att ränteregleringslagen ges förlängd giltighet, dock begränsad till utgången av juni månad 1954.

Förslaget föranledde följande yttrande av *lagrådet*.

Det år 1951 framlagda förslaget till lag om räntereglering m. m. blev under remissbehandlingen föremål för allvarliga erinringar från flertalet av de hörda myndigheterna och sammanstutningarna. Tre ledamöter av lagrådet i dess dåvarande sammansättning ansågo sig vid granskningen av förslaget, med hänsyn till de skäl som anförts mot detsamma, icke kunna tillstyrka att det då upphöjdes till lag. En ledamot ansåg sig — om ock med stor tvekan — icke böra helt avstyrka lagstiftningen men fann vissa ändringar i förslaget nödvändiga i rättssäkerhetens intresse. Ändringar som emellertid ej blevo vidtagna. Efter lagens tillkomst torde icke något ha inträffat, som är ägnat att inverka på lagfrågans bedömande i ena eller andra riktningen, annat är möjligen det förhållandet att behov hittills ej förelegat att sätta lagens bestämmelser i tillämpning och att en sådan åtgärd lär vara än mindre aktuell i dagens läge än då lagen antogs. Lagrådet ansluter sig till den ståndpunkt lagrådets flesta ledamöter intogo år 1951 och avstyrker alltså det nu remitterade förslaget.

I anledning av lagrådets yttrande anförde *departementschefen* följande.

Lagrådet har för sitt avstyrkande av det remitterade lagförslaget åberopat den ståndpunkt lagrådets majoritet intog år 1951 beträffande det då framlagda förslaget till lag om räntereglering. Då några nya synpunkter sålunda icke nu framförts, inskränker jag mig till att hänvisa till vad jag anförde vid lagens tillkomst år 1951 (se propositionen nr 221/1951). Vid min tidigare anmälan av lagförslaget om fortsatt giltighet av ränteregleringslagen underströk jag, att det i nuvarande ovissa konjunkturläge icke borde ifrågakomma att avstå från den handlingsberedskap, som låg i denna lagstiftning. Denna uppfattning har icke rubbats av vad som framkommit vid lagrådsbehandlingen.

Utskottet. De synpunkter som av departementschefen anförts som motiv för en förlängning av ränteregleringslagen delas av utskottet. Utskottet till-

styrker alltså att lagen ges förlängd giltighet till utgången av juni månad 1954 och hemställer,

att riksdagen, med avslag å motionerna I: 458, I: 459, II: 581 och II: 582, må hifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 5 maj 1953.

På bankoutskottets vägnar:

FRANS SEVERIN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Sundvik, Fahlander, Mogård, Werner, De Geer och Nordenson*;

från andra kammaren: herrar Severin i Stockholm, Schmidt, Nilsson i Landskrona, Sköldin, Gustafson i Göteborg, Johansson i Kalmar, Jönsson i Rosshol och Nordqvist i Karlskoga.

* Ej närvarande vid justering.

Reservationer:

1) av herrar *Ewerlöf*, *Nordenson* och *Nordqvist* i Karlskoga, vilka ansett, att utskottet, med bifall till motionerna I: 459 och II: 582, bort hemställa, att riksdagen måtte avslå propositionen;

2) av herrar *De Geer*, *Schmidt* och *Gustafson* i Göteborg, vilka ansett, att utskottet, med bifall till motionerna I: 458 och II: 581, bort hemställa, att riksdagen måtte avslå propositionen.